

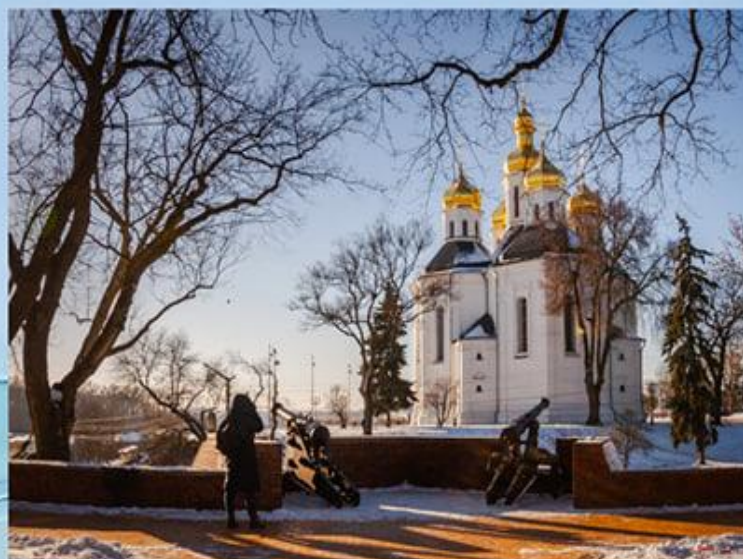
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МОВА Й ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, СТРАТЕГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

(до Міжнародного дня рідної мови)

Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів

ЧЕРНІГІВ
21–22 ЛЮТОГО 2025 РОКУ

УДК 811.161.2 (076.6)

M75

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 9 від 27.02.2025 р.

Редакційна колегія:

Новомлинцев О. О.	ректор Національного університету «Чернігівська політехніка», доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Премії Кабінету Міністрів України
Радченко В. М.	голова Ради директорів закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області, директор Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України
Заліський А. А.	ректор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, кандидат філософських наук, доцент, заслужений працівник освіти України
Давидова Т. М.	начальник відділу професійної, вищої освіти і науки Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, кандидат педагогічних наук
Грона Н. В.	доктор педагогічних наук, доцент, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів української мови і літератури Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
Ковальова І. О.	кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософії і суспільних наук Національного університету «Чернігівська політехніка»
Молочко С. Р.	завідувач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання, методист відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського; регіональний координатор мовно-літературної освітньої галузі НУШ
Антонюк Т. М.	голова Всеукраїнської спілки голів обласних (міських) методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, заслужений працівник освіти, викладач-методист Чернівецького індустріального фахового коледжу
Ющенко В. В.	голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
Михайленко І. І.	викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради

M75 **Мова й література в контексті модернізації освітнього середовища: актуальні питання, стратегії та лінгводидактичні інструменти**.: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів (м. Чернігів, 21–22 лютого 2025 р.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. 380 с.

Збірник містить статті учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова й література в контексті модернізації освітнього середовища: актуальні питання, стратегії та лінгводидактичні інструменти», яка була присвячена Міжнародному дню рідної мови. Дослідники різних фахових рівнів ставлять і розв'язують проблеми широкого наукового діапазону в галузі філології та лінгводидактики.

Для науково-педагогічних працівників, магістрів, магістрантів, учителів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, власних імен, географічних назв, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», під час використання наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

УДК 811.161.2 (076.6)

© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

йдеться про ворогів: *піти на концерт Кобзона, піти за кораблем, записатися до святого Петра, посіяти бавовну, пожати бавовну, удобрити у землю, піти до та ін.*

Отже, через фразеологічні одиниці мовці швидко реагують на реалії життя світу загалом і нації зокрема, висловлюють своє ставлення до подій, явищ, по-новому осмислюють світ, висловлюють емоції та настрої з опертям на загальний етнічний досвід.

Список використаних джерел:

1. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології : монографія. Ужгород : ФОП Сабов А.М., 2018. 463 с.
2. Коваленко Н.Д. Західноподільські та суміжні говірки. Тексти : у 2-х т. Кам'янець-Подільський : ТОВ "Рута", 2020. Т. 1. 536 с. Т. 2. 512 с.
3. Коваленко Н.Д., Коваленко Б.О. Волинські говірки Хмельниччини. Збірник діалектних текстів. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Рута», 2019. 344 с.

Король Наталія Вікторівна,

викладач вищої категорії, старший викладач

Фахового коледжу «Універсум»

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,

n.korol@kubg.edu.ua

ЯК МИ МОЖЕМО НАВЧИТИ СТУДЕНТІВ АНАЛІЗУВАТИ ТА КРИТИЧНО ОЦІНЮВАТИ ТЕКСТИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. *Роздуми над можливостями викладачів навчити студентів свідомо аналізувати та критично оцінювати тексти художньої літератури. Українська мова та література в глобалізованому світі: увага до викликів та перспектив сьогодення.*

Ключові слова: *викладачі, глобалізація, критичне мислення, популяризація, художня література.*

Альбер Камю якось сказав: «Одні кажуть, що надію несе народ, інші – що її несе людина. А я вірю, що вона народжується, живе й дихає завдяки зусиллям мільйонів одинаків, чиї дії і чиї твори повсякденно долають кордони та інші грубі видимості історії, щоб яскравіше палахкотіла істина, яку завжди вистежують і якій вічно загрожує небезпека, істина, яку кожен індивід через свої страждання і радощі звеличує для всіх нас». [2, с. 553]

Саме через яскраві постаті тої чи іншої епохи ми відчуваємо дух того чи іншого часу, проєктуюмо їх світобачення та розуміння світу на сьогодення. Для

чого? Саме для пошуку істини... Часто ми ставимо перед собою питання: навіщо читати художню літературу? І, як не дивно, студенти самі дають правильні відповіді. Саме твори художньої літератури сприяють розвитку нашої уяви та фантазії, знайомлять нас із різноманітними життєвими ситуаціями інших; через страждання, радість, переживання та вчинки літературних персонажів ми теж набуваємо життєвого досвіду. Це допомагає вийти зі своєї бульбашки, зрозуміти, що хоч ми й унікальні, але й надзвичайно схожі.

Ніколи не рекомендую знайомитися з критичною літературою до прочитання твору, адже це думки конкретних людей (нехай і найвідоміших та найшанованіших), які можуть не збігатися з вашими думками. Потім, після прочитання, цікаво знати думки інших: друзів-однолітків, значимих дорослих, і... літературних критиків.

Щоб мати власну думку щодо твору, який вивчається студентами, безперечно, його потрібно прочитати. Формальне навчання штовхає до пошуку в інтернеті скороченого переказу, готової характеристики персонажів або якоїсь іншої інформації про твір, яка допоможе виконати тестові завдання. Але це не те, чого ми прагнемо...

Як правило, любов до книжки прищеплюється ще в дитинстві, через ставлення до книжки в родині. Але не завжди... Значимим дорослим у житті підлітків може стати і вчитель, який закохає у читання, і друг або випадковий знайомий... Чи відчують люди потребу в читанні? Таких стає, на жаль, все менше. І це проблема для нас, викладачів. Перенасиченість навчальної програми також не дає можливості детальному аналізу та критичному оцінюванню творів під час занять, висловленню своїх думок і суджень чи дослідницькій діяльності студентів. І тоді це не про «здобувати освіту».

А тепер постало питання: якою мовою читати твори, які нас зацікавили? Бажано б – оригінальною. Але такі можливості залежать від загальної освіти кожного. Англійська мова як мова міжнародного спілкування часто використовується в науці, освіті, бізнесі та культурі, що може призвести до зменшення використання української мови в цих сферах. Глобалізація сприяє поширенню масової культури, яка часто є англійською та може впливати на формування ідентичності та цінностей молоді, що може призвести до зменшення інтересу до української культури та літератури. І тому важливу роль відіграють вдалі переклади англійської літератури українською, якісні дубляжі фільмів, що потрапляють на наш ринок... Ну і, врешті-решт, поява якісної сучасної літератури українських письменників.

Популяризація української мови в Україні? Дивний процес, якщо не знаєш, яка мовна політика відбувалася на теренах України століттями і як ми постраждали від неї. Віра Агеєва зазначає, що при початку дев'яностих усі ми опинилися в ситуації людей, які дуже довго мусили мовчати, ховатися й прикидатися, не бути

собою, - і нарешті отримали змогу розповісти про все, що з нами насправді сталося.[1, с. 348]

Едвард Саїд, розглядаючи взаємопов'язаність культури й імперіалізму, вживає словосполучення «неминучість минулого», наголошуючи, що «звернення до минулого – одна з найпоширеніших стратегій інтерпретації теперішнього... Їх породжує не лише незгода стосовно того, що було в минулому і чим було минуле, а радше непевність стосовно того, чи минуле насправді минуло, завершилося, пройшло, чи триває – хоч, мабуть, і в інших формах. Це проблема стимулює різноманітні дискусії про вплив, провину й оцінки, про теперішні обставини і майбутні пріоритети»[1, с.11; 3, с. 37]. Важливо поєднувати вивчення мови та літератури з історією, культурою та мистецтвом, щоб вчитися встановлювати певні причинно-наслідкові зв'язки і об'єктивно оцінювати процес розвитку.

Як ми можемо використовувати цифрові технології для підтримки зацікавленості до вивчення мови та літератури в контексті модернізації освітнього середовища? Роль вчителя, безумовно, змінилася. Ми вже не завжди є джерелом інформації. Глобалізація як процес інтеграції та взаємозалежності країн світу, має значний вплив на всі сфери життя, зокрема й на мову та літературу. Глобалізація сприяє поширенню інформації, але також може використовуватися для поширення дезінформації та пропаганди, спрямованої зовсім не на популяризацію української мови та культури. І ми як тьютори повинні допомогти студентам зорієнтуватися. Українська мова та література в цьому контексті стикаються як з викликами, так і з перспективами.

Подивимося на проблему з іншого боку. Ми можемо використовувати глобалізацію для поширення української мови у світі, оскільки українці, які живуть за кордоном, продовжують використовувати та популяризувати свою мову та культуру. Глобалізація насправді відкриває нові можливості для розвитку української літератури, оскільки українські письменники можуть публікувати свої твори за кордоном та отримувати міжнародне визнання. Саме глобалізація сприяє розвитку сучасних технологій, які можуть використовуватися для популяризації української мови та літератури, зокрема через інтернет та соціальні мережі.

І ми, викладачі української мови та літератури, повинні демонструвати різноманітні шляхи до збереження нашої ідентичності, до збереження свого «Я» в сьогоденні.

Список використаних джерел:

1. Агеєва Віра. За лаштунками імперії. - Київ: Віхола, 2021. – С. 11, 348.
2. Камю А. Шведські бесіди // Камю А. Вибрані твори: у 3-х т. Харків: Фоліо, 1997. Т.3: Есе. С. 553.
3. Саїд Едвард. Культура й імперіалізм. - Київ: Критика, 2007. – С. 37.

Наукове видання

**МОВА Й ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, СТРАТЕГІЇ ТА
ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ**

**Матеріали
V Всеукраїнської
науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів**

Друкується за оригінальними авторськими текстами.
Редакційна колегія не несе відповідальності
за авторську редакцію поданих матеріалів.

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку 02.03.2025
Гарнітура Times New Roman
Замовлення

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 22,91
Ум. друк. арк. 22,08

Папір офсетний
Тираж ел. вид.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.